

УДК 342.9

DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2020.38.204125>

Н. В. Ільєва, канд. юрид. наук, доцент
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Кафедра конституційного права та правосуддя
Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна
e-mail: nvh2@i.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5710-1318>

Е. А. Крістева, аспірантка
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Економіко-правовий факультет
Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна
e-mail: ella.kristeva@gmail.com

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЗДІЙСНЕННЯ НОТАРІАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Статтю присвячено питанням міжнародного досвіду здійснення нотаріальної діяльності та його адаптації до вітчизняної системи нотаріату. Необхідність всебічного вивчення особливостей міжнародного досвіду здійснення нотаріальної діяльності обумовлюється системним реформуванням зазначеного інституту в умовах сьогодення. Безумовно, проблема єдиного нотаріату є наразі вкрай актуальною, оскільки світовий досвід країн класичної моделі нотаріату вже досить давно визнав вільний нотаріат більш ефективною формою здійснення нотаріальних функцій. На основі вивчення закордонного досвіду здійснення нотаріальної діяльності та з метою збереження єдності регулювання організації нотаріальної діяльності обґрунтовано доцільність прийняття змін до Закону України «Про нотаріат».

Ключові слова: нотаріальна діяльність, міжнародний досвід, адміністративно-правове регулювання нотаріальної діяльності, здійснення нотаріальної діяльності.

Постановка проблеми. Нотаріальна практика в кожній країні має свою специфіку. Найбільш визнаним у світі є нотаріат латинського типу, що формується в результатах тривалої еволюції правових ідей у країнах романо-германської правової системи. Внутрішнє право споконвічно будувалося на адаптації римського права і засновується на загальних правових концепціях. Однак всередині самої системи латинського нотаріату можна віднайти досить різні форми організації нотаріальної діяльності, які, зберігаючи в цілому основу латинського нотаріату, але не завжди повністю відповідають загальноприйнятим стандартам, характерним для правового регулювання цього інституту в країнах латинської нотаріальної системи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Предмет наукових досліджень становить доробок учених, які безпосередньо займаються дослідженням проблем організації діяльності органів нотаріату в Україні та в зарубіжних країнах, серед яких слід відзначити праці: В. В. Баранкової, Г. Ю. Гулевської, М. С. Долинської, Н. В. Ільєвої, Н. В. Карнарук, В. В. Комарова, Л. С. Сміян, К. І. Федорової, С. Я. Фурси та інших.

Окремі аспекти зарубіжного досвіду здійснення нотаріальної діяльності становили предмет наукових пошуків вчених: Г. Ю. Гулевською у дисертаційному дослідженні здійснено «узагальнення зарубіжного досвіду в сфері організації та функціонування нотаріальних органів. Аналіз зарубіжного досвіду організації та функціонування нотаріальних органів здійснено, виходячи із класифікації на систему, до якої належать країни «common law», де роль нотаріату незначна або зовсім відсутня та країни «civil law» або латинської системи, де за нотаріатом визнана важлива роль одного із публічних інститутів, та які входять до Міжнародного союзу нотаріату» [1, с. 11].

К. І. Федоровою, досліджуючи зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання приватної нотаріальної діяльності визначені «підходи до адміністративно-правового регулювання нотаріальної діяльності у світі, країнах Європи та СНД. Доведено, що розвиток приватної нотаріальної діяльності в Україні не може відбуватися ізольовано від європейського та світового співтовариства. Зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання приватної нотаріальної діяльності розглядається у контексті вирішення двох важливих завдань держави: по-перше – побудова та розвиток ефективної системи охорони та захисту прав громадян приватними нотаріусами; по-друге забезпечення охорони та захисту прав громадян за кордоном» [2, с. 11].

Н. В. Карнарук, проводячи аналіз зарубіжного досвіду державного контролю за нотаріальною діяльністю у дисертації, здійснено «порівняльно-правовий аналіз існуючих в світовій практиці моделей організації державного контролю за нотаріальною діяльністю, а також проведено аналіз досвіду країн пострадянського простору, максимально наближених до України завдяки спорідненості правових систем, соціальних, економічних, політичних процесів, історичної спадщини, особливо відзначено те, що деякі із них уже досягли певного позитивного результату в напрямку наближення до системи країн латинського нотаріату, реформування державного контролю за нотаріальною діяльністю, його організаційно-правового механізму та правової бази» [3, с. 16-17] тощо.

Таким чином, «прагнення нотаріату України увійти до міжнародної нотаріальної спільноти потребує вивчення і перейняття позитивного досвіду правового регулювання організації і діяльності нотаріату зарубіжних країн, що буде сприяти більш глибокому розумінню тенденцій розвитку правового регулювання вітчизняної нотаріальної системи» [14, с. 42].

Мета статті. Проаналізувати міжнародний досвід здійснення нотаріальної діяльності, розробити і запропонувати напрямки розвитку і способи вдосконалення чинного законодавства України, яким регулюється інститут нотаріату в Україні.

Виклад основного матеріалу. «Дослідження юридичної літератури з питань діяльності нотаріату у зарубіжних країнах дозволяє стверджувати про існування у світі двох нотаріальних систем – англосаксонської (common law) та латинського нотаріату (civil law) із кардинальною відмінністю правового регулювання нотаріальної діяльності» [4, с. 29-30].

У свою чергу Г. Ю. Гулевська доводить «про існування ще однієї системи, яка об'єднує країни у стані так званого «перехідного періоду», які або наближаються до латинської системи нотаріату, або стали на шлях впровадження подібної системи, але повністю до неї не належать, оскільки їхнє законодавство та стан практики не повною мірою відповідають фундаментальним принципам побудови, організації нотаріату» [5, с. 152].

«У країнах «common law» (США, Велика Британія, Австралія, Сінгапур, Малайзія, Кіпр, Індія та ін.) роль нотаріату є незначною, а інколи і взагалі відсутня, діяльність нотаріусів, як правило, суміщається із діяльністю адвокатів. У США взагалі не існує окремої професії, ідентичної європейському нотаріусу. І вже багато років американський термін «notary public» вводить в оману жителів інших країн. Такі «нотаріально-посвідчені» документи, які посвідчуються «notary public» не є доказами в судах і державних органах, тому що штамп «notary public» не засвідчує правильності фактів, що містяться в документах, а всього лише свідчить, що саме та чи інша особа підписала документ. У більшості штатів кожен бажаючий громадянин, старше 18 років, може стати «notary public», склавши нескладний тест. Таким чином, секретар у суді, який приводить свідків до присяги та веде запис свідчень також є нотаріусом. Більшість нотаріусів працюють секретарями у юридичних фірмах, судах, банках і страхових компаніях» [6, с. 58].

Хоча, безперечно, «незначна роль і значення нотаріату не могли негативно вплинути на розвиток цивільного обігу у країнах common law, і, як наслідок, останнім часом, зокрема у США, активно почали працювати, на підставі запозичення досвіду європейських країн, цивільні нотаріуси (civil-law notary). Так, держава, зокрема, контрольно виконання вимог законодавства щодо допуску особи до професії нотаріуса, а саме: 1)

загального характеру (вік, наявність клопотання про призначення до державного органу штату, сплата збору, прийняття присяги); 2) додаткового характеру (для кожного штату окремо) – складання кваліфікаційного іспиту. У разі ж виявлення зловживань, помилок у діяльності суб'єктів нотаріальної діяльності до них можуть бути застосовані з боку держави заходи примусового впливу – призупинення або припинення дії дозволу на здійснення нотаріальної діяльності» [13].

У цілому потрібно констатувати, що у країнах англосаксонської правової системи (common law) поки що залишається недостатньою роль і значення нотаріату, а відповідно й фрагментарність правового регулювання нотаріальної діяльності, регламентація його засад на рівні нормативно-правових актів окремих штатів або територіальних одиниць держави, що істотно ускладнює правову базу та практичну регламентацію [14, с. 42].

«Другу групу становить латинський нотаріат – це «загальноприйнята система організації нотаріальної діяльності за якою нотаріуси залишаються особами вільної професії, але здійснюють свою діяльність як представники держави. Вказівка у назві на «латинську» пов'язана із римським правом, яке стало основою для його виникнення. Дуже часто у юридичній літературі латинський нотаріат називають «вільним» нотаріатом, виділяючи при цьому незалежність кожного нотаріуса, як основу побудови системи нотаріату» [14, с. 42].

«Реалізація такого принципу, за переконанням прихильників латинського нотаріату, на практиці дозволяє країнам латинського нотаріату знижувати витрати держави на створення системи гарантованої й необхідної допомоги громадянам та юридичним особам, підвищити матеріальну відповідальність нотаріусів, виключити незаконне втручання державних органів та посадових осіб, підвищити кваліфікацію нотаріусів, забезпечити збереження таємниці нотаріальних дій тощо. Однак, свобода латинського нотаріату не повинна сприйматися як свавілля приватних нотаріусів та безпорадність держави чи відсутність правового регулювання та контролю. Делегування приватним нотаріусам функцій держави у сфері надання публічного характеру правочинам передбачає посилення контролю з боку держави» [13].

«Латинський нотаріат не тільки має коріння, але й сьогодні базується на традиції римського права. У першу чергу це знаходить свій прояв у тому, що в країнах, які входять до Міжнародного союзу нотаріату, діє романо-германська (континентальна) правова система, з пріоритетом письмових доказів, з яких нотаріально оформлювані документи мають підвищену доказову силу. Також у переважній більшості країн латинського нотаріату акти нотаріусів мають силу рішення організаційно-розпорядчого характеру» [14, с. 43].

Говорячи про систему латинського нотаріату неможливо залишити поза увагою одне із найавторитетніших міжнародних об'єднань нотаріусів – Міжнародний союз нотаріату, до складу якого входять нотаріальні організації країн, законодавство про нотаріат яких відноситься до латинського типу, тобто базується на романо-германській системі права. Метою створення Союзу латинського нотаріату є систематизація нотаріального законодавства, удосконалення прогресивних ініціатив, поліпшення системи діяльності нотаріусів різних країн світу.

«Союз було засновано 2 жовтня 1948 року в Буенос-Айресі за ініціативою аргентинського нотаріуса Ж. А. Негрі, і з того часу нотаріат латинської школи отримав поширення майже у всіх західноєвропейських країнах, всього в 90 країнах світу та має значну кількість кандидатів на вступ: останнім часом все більша кількість країн визнає переваги системи латинського нотаріату, так, деякі постсоціалістичні країни вже стали на шлях впровадження системи латинського нотаріату» [7, с. 82-83].

Відповідно до ст. 16 Закону України «Про нотаріат» «професійне самоврядування нотаріусів здійснюється через Нотаріальну палату України та її органи. Нотаріальна палата України є організацією, яка здійснює професійне самоврядування у сфері нотаріату. Професійне самоврядування нотаріусів функціонує на засадах законності, гласності, незалежності, демократичності, колегіальності, виборності, обов'язковості членства нотаріусів та виконання рішень органів професійного самоврядування, прийнятих відповідно

до їх компетенції, забезпечення рівних можливостей доступу нотаріусів до участі в професійному самоврядуванні» [15, ст. 16].

Враховуючи, що «аналіз чинного та перспективного законодавства та основних тенденцій розвитку правового регулювання нотаріальною діяльністю в Україні дозволяють визначити орієнтацію нашої країни на створення нотаріату саме латинського типу, доцільно розглянути організацію правового регулювання інституту нотаріальної діяльності в зарубіжних країнах, що входять до латинської системи нотаріату» [14, с. 43].

Так, «в Італії чисельність нотаріусів визначається Міністерством юстиції з урахуванням кількості населення. Коли нотаріус призначається вперше, він має можливість обирати адміністративно-територіальні одиниці, до яких він би хотів бути прикріпленим, територіальне ж закріплення здійснюється державним галузевим органом. Державою також встановлені і обов'язкові вимоги для допуску до професії нотаріуса: належність до громадянства Італії, вища юридична освіта, проходження стажування, перемога у щорічному національному конкурсі, складання присяги, отримання нотаріальної печатки, відкриття свого нотаріального бюро. В Італії діє Національна рада нотаріату на чолі з Президентом, яка обирається нотаріусами; Окружна нотаріальна рада – обирається нотаріусами округу та здійснює контроль за їх діяльністю; Міжокружні комітети, які діють суто на громадських засадах. Функцію контролю за діяльністю нотаріусів покладено також на Нотаріальне архівне управління, як галузевий орган Міністерства юстиції, Прокурора республіки та дисциплінарний трибунал. За вчинення нотаріальних дій нотаріус стягує плату за тарифами, розмір яких встановлено Міністерством юстиції» [8, с. 46].

Згідно із законодавством Німеччини, «нотаріус повинен постійно перебувати в тому регіоні, в який він був призначений. Під час виконання своїх обов'язків він не має права порушувати певні регіональні межі: судового округу Першої інстанції; округу Апеляційного суду. У Німеччині нотаріуси призначаються Міністерством юстиції. У кожному окрузі Апеляційного суду діє нотаріальна палата, яка, в свою чергу, входить до складу Федеральної нотаріальної палати, і представляє інтереси нотаріусів в органах керівництва та трибуналах Німеччини. Згідно із законодавством, кожна окружна нотаріальна палата виконує різноманітні функції: представляє інтереси нотаріусів в професійному, юридичному та економічно-політичному аспекті; захищає честь професії, слідкує, щоб її члени гідно виконували свої обов'язки; сприяє підвищенню кваліфікації нотаріусів та приймає іспити у помічників нотаріусів» [9, с. 44].

Певні особливості має державний вплив на організаційно-функціональні засади нотаріату в Греції та Австрії. На сьогоднішній день Міністерством юстиції Греції згідно з чинним законодавством встановлено обмежений доступ до цієї професії. «Нотаріус вважається «посадовою особою без державної влади» і може здійснювати свою діяльність лише у відповідному судовому окрузі. Для допуску до професії встановлені наступні вимоги: громадянство Греції; наявність диплому юридичного факультету відповідного вузу; стаж роботи адвокатом, суддею, або керівником органу реєстрації земельних книг. За наявності цих умов для бажаючих займатися нотаріальною діяльністю існує можливість прийняти участь у конкурсі, організованому Міністерством юстиції, в разі позитивного результату бути призначеним нотаріусом рішенням Міністра юстиції» [10, с. 42].

«Професійними об'єднаннями є Асоціації нотаріусів, членство в яких є обов'язковим, і які здійснюють, перш за все, методичні функції (влаштовують наукові семінари, видають журнали про нотаріальну діяльність, інформують членів про нове законодавство, надсилаючи циркулярні листи). Об'єднання нотаріусів є юридичними особами публічного права, контроль за їх діяльністю здійснюється Міністерством юстиції. Діяльність нотаріуса контролюється професійними органами, прокурором та податковою інспекцією. Існує обов'язковий тариф на професійний прибуток нотаріуса» [11, с. 48].

Претендент на посаду нотаріуса в Австрії повинен «мати вищу юридичну освіту та щонайменше сім років стажу. Отримати цю посаду він може тільки за результатами конкурсу. Нотаріальна палата передає свої рекомендації щодо кандидата на розгляд

Міністерству юстиції, де її розглядають дві судові інстанції, і після затвердження нотаріус автоматично стає членом нотаріальної палати, яка є спільною для одного чи двох районів. На національному рівні нотаріальні палати об'єднані у єдину організацію – Австрійську нотаріальну палату. Розміри гонорарів нотаріуса встановлюються законом, і він не може запросити вищу ціну, хоча може її знизити з урахуванням численних обставин справи (матеріального становища особи, що звернулася за наданням нотаріальних послуг, тощо). Діяльність нотаріусів підлягає лише корпоративному контролю з боку нотаріальної палати» [9, с. 44].

Досить цікавий досвід реформування системи нотаріату в Туреччині, яка відмовилась від традиційної основної правової системи мусульманського права і почала будувати нову, за зразком романо-германської, систему права. «Система органів нотаріату складається з нотаріусів, завідуючих нотаріальними конторами, управлінні Міністерства юстиції Туреччини в провінціях та безпосередньо Міністерства юстиції Туреччини. Нотаріусом в Туреччині може бути громадянин Туреччини, який має вищу юридичну освіту, пройшов стажування, склав кваліфікаційні іспити та одержав свідоцтво Міністерства юстиції Туреччини. До стажування не допускаються особи, які мають судимість, перебувають в штаті інших державних, приватних або громадських підприємств, займаються підприємницькою діяльністю. Контроль за організацією стажування проводять управління Міністерства юстиції Туреччини та юридичні управління Міністерства. Нотаріуси повинні мати державну ліцензію на право займатися нотаріальною діяльністю, в тому числі і засвідчувати документи, які направляються за кордон. В залежності від округу, в якому працює нотаріус, йому присвоюється певна категорія. Нотаріус проходить кваліфікаційні іспити на право отримання більш високої категорії, як правило один раз на два роки. Крім того важливого значення для підвищення рангу та класу для нотаріуса набуває стаж роботи. Як правило, нотаріус повинен пройти всі етапи нотаріальної служби, починаючи з віддалених провінцій до великих міст. Нотаріуси об'єднуються на професійній основі для захисту своїх законних соціальних та професійних інтересів, з метою сприяння підвищенню професійного рівня та вдосконалення правової допомоги, що надається органами нотаріату громадянам, підприємствам і організаціям» [12, с. 30].

«Кандидат на посаду нотаріуса в Іспанії має скласти окремо іспити з цивільного, торговельного, заставного (операції з нерухомістю), нотаріального, адміністративного права та процесу. Кожен з іспитів включає як теоретичні, так і практичні випробовування. Після успішного складання іспитів кандидат на посаду нотаріуса допускається до участі у конкурсі та у разі перемоги отримує диплом нотаріуса від імені короля Іспанії. Суттєвими організаційними та структурними відмінностями нотаріат Іспанії не відрізняється, як і в інших країнах Європи створюється центральний нотаріальний орган – Національна рада іспанського нотаріату із відповідними повноваженнями та регіональні нотаріальні палати» [13].

Таким чином, «правове регулювання нотаріатом в країнах, що входять до Міжнародного союзу нотаріату, разом із певними особливостями, що характерні до кожної країни має ряд загальних ознак, які зумовлені сприйняттям так званих фундаментальних принципів латинського нотаріату, згідно до яких нотаріус розглядається як висококваліфікований юрист, що має право засвідчувати складені їм же правочини і надавати поради особам, що звертаються до нього. Нотаріальна функція визнається державною, але виконує її нотаріус незалежно, не будучи підпорядкованим службовій ієрархії; для доступу до професії необхідна відповідна освіта та складення кваліфікаційних іспитів, нотаріус виконує свою функцію неупереджено і несе персональну відповідальність за збиток, заподіяний ним будь-якій особі при виконанні своїх функцій [14, с. 44].

Висновки і пропозиції. Отже, аналізуючи стан правового регулювання нотаріальної діяльності в зарубіжних країнах слід виходити із класифікації існуючих в світі нотаріальних систем: по-перше, система правового регулювання нотаріальної діяльності в країнах «common law», де роль нотаріату незначна або зовсім відсутня; по-друге, система правового регулювання нотаріальної діяльності країн «civil law» або латинської системи, де

за нотаріатом визнана важлива роль одного із публічних інститутів; по-третє, система правового регулювання нотаріальної діяльності підгрупи країн, які або наближаються, або стали на шлях впровадження до латинської системи нотаріату.

Тому можна стверджувати, що саме у системі латинського нотаріату держава переходить від безпосереднього вчинення нотаріальних дій та одночасного правового регулювання цього процесу лише до правового регулювання: встановлення обмежень зайняття нотаріальною діяльністю, регламентації призначення на посаду нотаріуса, визначення кількості нотаріусів, встановлення ставок державного мита та розмірів плати за вчинення нотаріальних дій, забезпечення законності й етики (дисципліни) нотаріальних дій, притягнення порушників до відповідальності, припинення нотаріальної діяльності тощо.

Список використаної літератури

1. Гулевська Г. Ю. Організаційно-правові аспекти державного регулювання нотаріальної діяльності в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук : 12.00.07. Г. Ю. Гулевська. Ірпінь, 2004. 19 с.
2. Федорова К. І. Адміністративно-правове регулювання приватної нотаріальної діяльності в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук : спец. 12.00.07. К. І. Федорова. К., 2008. 18 с.
3. Карнарук Н. В. Державний контроль за нотаріальною діяльністю в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук : спец. 12.00.07. Н. В. Карнарук. Ірпінь, 2007. 24 с.
4. Комаров В. В., Баранкова В. В. Нотариат и нотариальный процесс. X. : Консум, 1999. 240 с.
5. Гулевська Г. Ю. Організаційно-правові аспекти державного регулювання нотаріальної діяльності в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Ганна Юріївна Гулевська. Ірпінь, 2004. 205 с.
6. Гулевська Г. Ю. Аналіз зарубіжного досвіду державного регулювання нотаріальної діяльності та пріоритети запозичення в Україні. Підприємництво, господарство і право. 2003. № 7. С. 57-61.
7. Дударев А. В., Абашидзе А. Х. Роль и содержание деятельности Международного Союза Латинского Нотариата (МСЛН) в современных условиях. Государство и право. 2001. № 1. С. 82-85.
8. Нотариат в Італії. Нотариат для вас. 2000. № 5. С. 46-51.
9. Системи нотаріату в Австрії та Німеччині. Нотариат для вас. 2000. № 6. С. 44-48.
10. Нотариат у Греції. Нотариат для вас. 2003. № 11. С. 41-52.
11. Законодавство Греції про нотаріат. Нотариат для вас. 2000. № 2. С. 48-52.
12. Законодавство Туреччини про нотаріат та консульську легалізацію офіційних іноземних документів. Нотариат для вас. 2000. № 1. С. 30-34.
13. Льєва Н. В. Правове регулювання нотаріальної діяльності в Україні: адміністративно-правові засади: дис. канд. юрид. наук : 12.00.07. Льєва Наталія Василівна. Харків, 2011. 196 с.
14. Льєва Н. В. Зарубіжний досвід здійснення нотаріальної діяльності та його адаптація до вітчизняної системи нотаріату. Проблеми національної державності : матер. міжнар. наук. конф. пам'яті доктора юридичних наук, професора Стрельцова Л. М. Одеса : Астропринт, 2013. С. 41-46.
15. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII. Відомості Верховної Ради України, 1993. № 39.

References

1. Hulievka, H. Yu. (2004). Organizational and legal aspects of state regulation of notarial activity in Ukraine. Extended abstract of candidate's thesis. Irpen [in Ukrainian].
2. Fedorova, K. I. (2008). Administrative and legal regulation of private notarial activity in Ukraine. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].
3. Karnaruk, N. V. (2007). State control over notarial activity in Ukraine. Extended abstract of candidate's thesis. Irpen [in Ukrainian].
4. Komarov, V. V., & Barankova, V. V. (1999). Notary and notarial process. Kharkiv: Konsum [in Ukrainian].
5. Hulievka, H. Yu. (2005). Organizational and legal aspects of state regulation of notarial activity in Ukraine. Extended abstract of candidate's thesis. Irpen [in Ukrainian].
6. Hulievka, H. Yu. (2003). Analysis of foreign experience of state regulation of notarial activity and borrowing priorities in Ukraine. Irpen [in Ukrainian].
7. Dudarev, A. V., & Abashydzhe, A. Kh. (2001). The role and content of the International Union of Latin Notaries (MSLN) in modern conditions: State and law [in Russian].
8. Notary in Italy (2000). Notary for you [in Ukrainian].
9. Notary systems in Austria and Germany (2000). Notary for you [in Ukrainian].
10. Notary in Greece (2003). Notary for you [in Ukrainian].
11. Greek legislation on notaries (2000). Notary for you [in Ukrainian].
12. Turkish legislation on notaries and consular legalization of official foreign documents (2000). Notary for you [in Ukrainian].

13. Ilieva, N. V. (2011). Legal regulation of notarial activity in Ukraine: administrative and legal principles. Extended abstract of candidate's thesis. Kharkiv [in Ukrainian].
14. Ilieva, N. V. (2013). Foreign experience of notarial activity and its adaptation to the domestic notary system. Problems of national statehood: Materials international Science conference in memory of Doctor of Law, Professor L. M. Streltsov. Odesa: Astroprint [in Ukrainian].
15. Law of Ukraine on notaries No 3425-XII. (1993, September 2). Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainyiny, 39 [in Ukrainian].

Стаття надійшла 15.05.2020 р.

Н. В. Ильева, канд. юрид. наук, доцент
Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова
Кафедра конституционного права и правосудия
Французский бульвар, 24/26, Одесса, 65058, Украина
e-mail: nvh2@i.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5710-1318>

Э. А. Кристева, аспирантка
Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова
Экономико-правовой факультет
Французский бульвар, 24/26, Одесса, 65058, Украина
e-mail: ella.kristeva@gmail.com

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ НОТАРИАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Резюме

Статья посвящена изучению международного опыта осуществления нотариальной деятельности и его адаптации к национальной системе нотариата. Необходимость всестороннего изучения особенностей международного опыта осуществления нотариальной деятельности обуславливается системным реформированием указанного института в современных условиях. Безусловно, проблема единого нотариата является крайне актуальной, поскольку мировой опыт стран классической модели нотариата уже, достаточно давно признал свободный нотариат более эффективной формой осуществления нотариальных функций. На основе изучения зарубежного опыта осуществления нотариальной деятельности и в целях сохранения единства регулирования организации нотариальной деятельности обоснована целесообразность принятия изменений в Закон Украины «О нотариате».

Ключевые слова: нотариальная деятельность; международный опыт; административно-правовое регулирование нотариальной деятельности; осуществление нотариальной деятельности.

N. V. Ilieva, Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor

Odesa I. I. Mechnikov National University
 the Department of Constitutional Law and Justice
 Frantsuzskiy Boulevard, 24/26, Odesa, 65058, Ukraine
 e-mail: nvh2@i.ua
 ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5710-1318>

E. A. Kristieva, Postgraduate

Odesa I. I. Mechnikov National University
 Economics and Law Faculty
 Frantsuzskiy Boulevard, 24/26 Odesa, 65058, Ukraine
 e-mail: ella.kristeva@gmail.com

INTERNATIONAL EXPERIENCE IMPLEMENTATION OF NOTARIAL ACTIVITY

Summary

The article is devoted to the issues of international experience of carrying out notarial activities and its adaptation to the domestic notarial system. The need for a comprehensive study of the features of the international experience in the carrying out of notarial activities is determined by the systemic reform of this institution in today's conditions. Of course, the problem of a unified notary is currently extremely relevant, as the world experience of the countries of the classical model of notary has admitted free notary as a more effective form of notarial functions. On the basis of studying the foreign experience of carrying out notarial activities and in order to preserve the unity of regulation of the organization of notarial activity, the expediency of adopting amendments to the Law of Ukraine «On Notaries» is substantiated.

Analyzing the state of legal regulation of notarial activities in foreign countries, we should proceed from the classification of notarial systems existing in the world: first, the system of legal regulation of notarial activity in countries «common law», where the role of notaries is insignificant or completely absent; secondly, the system of legal regulation of notarial activity of countries «civil law» or the Latin system, where the notary is recognized as an important role of one of the public institutions; thirdly, the system of legal regulation of notarial activity of a subgroup of countries that are either approaching or embarking on the path of introduction to the Latin system of notaries.

Therefore, it can be confirmed that it is in the system of Latin Notaries that the state moves from directly performing notarial acts and the simultaneous legal regulation of this process only to legal regulation: the establishment of restrictions on notarial activities, the regulation of the appointment of a notary public, the determination of the number of notaries, the establishment of state duty rates and the amount of fees for performing notarial acts, ensuring the legality and ethics (discipline) of notarial acts, bringing violators to justice, termination of notarial activities, etc.

Thus, the desire of Ukrainian notaries to join the international notarial community requires the study and adoption of positive experience of legal regulation of the organization and activities of notaries of foreign countries, which will contribute to a deeper understanding of trends in legal regulation of the domestic notarial system.

Keywords: notarial activity, international experience; administrative and legal regulation of notarial activities; carrying out notarial activities.